

Interview. Maleren Peter Martensen træder for tiden i P.S. Krøyers fodspor. Han maler portrætter af Marie Krøyer, som Bille August er ved at indspille en ny film om i Skagen og Marstrand.

Parløb med Krøyer

AF LISBETH BONDE

Peter Martensen (f. 1953) er kendt for sine gådefulde malerier med hvidskjortede mænd, som begår mystiske handlinger i arkaiske landskaber eller i sælsomme, halvtomme rum fra en ubestemmelig fortid. Ved at skildre let genkendelige objekter, som han kombinerer på nye og uvante måder og ved ofte at male dem i et drømmeagtigt, indigoblåt skær, åbner han op til en poetisk og surreel parallelverden, der holder betragterne svævende og gør dem svimle for en stund. Disse drømmeagtige tegn og underlige gerninger nærmer sig det mytologiske og minder os om livets gådefuldhed.

Ingen med begreb om maleri kan betvivle Martensens kunstneriske virtuositet, som gør det muligt for ham at male, hvad han end vil, dog maler han hyppigst det, som han ser for sit indre øje. Men når han maler portrætter, må han åbne det og se godt og grundigt efter, hvis han skal fange »portrættofferets« fysiognomi, udstråling og karakter. Portrætter har han malet mange af, fra fremtrædende politikere som Poul Hartling for ikke at glemme Folketingets tidligere formænd Erling Olsen og Christian Mejdahl til erhvervsfolk som Niels Thorsen fra Monberg & Thorsen. Men hans hyppigste model gennem årene er hans hustru, Margrethe. Et lille, 30 år gammelt portræt af hende, samt et nyt, meget stort af hende i helfigur, malet denne sommer, er gengivet her på siden og er hans bidrag til kunstnersammenslutningen Jyllands udstilling, der åbner nu. Produktionselskabet bag Bille Augusts nye film ønsker desværre ikke, at portrætterne til filmen bliver offentliggjort, før filmen har haft premiere.

I de senere år har Peter Martensen afprøvet nye, kunstneriske muligheder og medier. Bl.a. har han eksperimenteret med en række videofilm og med nogle små, sorte skulpturer af mænd, som han først former i fimo-ler, inden de bliver støbt i bronze. De synes at vandre lige ud af hans malerier – ligesom farverne, som han har undgået i flere årtier, er vendt tilbage til hans maleri på det seneste. Der foregår bestandigt nye forsøg i fællesatelieret i Classensgade 7, hvor han arbejder til daglig samt i atelieret i hans ny erhvervede landejendom i Odsherred. Senest har han fået en interessant opgave, nemlig at male skuespilleren Birgitte Hjort Sørensen, der spiller rollen som Marie Krøyer i Bille Augusts nye film om denne kvinde, der omkring sidste århundredskifte blev en levende legende som kunstmuse, uforløst kunstner og som en af tidens smukkeste, der blev kendt gennem sin mand P.S. Krøyers utallige portrætter af hende. Filmen bygger på Anastassia Arnolds biografi *Balladen om Marie* fra 1999, som Peter Asmussen har omskrevet til filmmanuskript.

Hvordan vil Martensen videreføre Krøyers berømte palet og særlige penselskrift, når man som Martensen selv er kunstner i egen ret? Vi sidder i hans by-atelier mellem filmens malerier, der er undervejs eller næsten færdige – alt efter hvor langt de nu skal være færdige i filmens forskellige scener. Birgitte Hjort

P.S. Krøyer:
Marie Krøyer.
Skagen 1889.
Olie på lærred.
Skagens Museum.

Sørensen, der har et anderledes fysiognomi end Marie Krøyer, er kendt fra bl.a. tv-serien *Borgen* i rollen som tv-journalisten Katrine Fønsmark. Martensen skal fange denne forskel, uden at den bemærkes af publikum. Søren Sætter-Lassen spiller den vanskelige rolle som P.S. Krøyer med alt, hvad dette indebærer af opslidende følelsesudsving fra tungsind, vanvid og fortvivlelse til forelskelse, storsind og mani. Filmen får premiere i 2012.

– *HVORDAN er det at få sådan en opgave at skulle gå en kunstner som P.S. Krøyer i bedene?*

»Det er en sjov opgave, især fordi portrættet er et tema, som jeg selv arbejder på lige nu. Portrætterne til filmen kræver, at jeg bruger hele min viden om maleri, men lad mig understrege: vi er to højst forskellige kunstnere. Krøyer fik en meget fin uddannelse. Han blev optaget på Kunstakademiet allerede som 14-årig (i 1864, *red.*), og senere uddannede han sig på Léon Bonnats malerskole i Paris. Han var en af de få danske malere på sin tid, der virkelig var internationalt orienteret, og han vendte hjem fra Paris med et vid og et *schuung*, som ikke er set hverken før eller siden. Min baggrund som maler er ganske anderledes. For eksempel kom jeg aldrig ind på Kunstakademiet i København og søgte i stedet ind på Det fynske Kunstakademi, der dengang var en betalingskole. Men jeg var ikke modtagelig for undervisningen dér og var snarere i opposition til min lærer, så jeg betragter mig selv som autodidakt. Men selvfølgelig har jeg fra begyndelsen haft en holdning til maleriet, fordi jeg hele vejen igennem er gået efter de motiver, der siger mig noget. I min vorden som maler var jeg optaget af Francis Bacon, Giacometti og andre, der arbejdede med det figurative, men i en ekspressiv og følelsesladet form.«

– *Hvordan er din metode?*

»Jeg har forsøgt at leve mig ind i Krøyers særlige penselføring m.v., og jeg må konstatere, at han var en umådelig virtuos maler. Som barn var han meget isoleret og overbeskyttet og fik dårligt nok lov til at komme ud at lege (Krøyer, der er født i Norge, voksede op hos sin moster og onkel i København, *red.*). Onklen var zoolog, og først da Krøyer som barn leverede virtuose illustrationer til dennes bøger om zoologi, blev han accepteret og fik støtte til sin videre kunstneriske opdragelse

P.S. Krøyer: Sommeraften ved Skagen Strand. Kunstneren og hans hustru. 1899. Olie på lærred. Den Hirschsprungske Samling.

Peter Martensen:
Portræt af kunstnerens hustru Margrethe Martensen. Olie på lærred. 2011, og 1981.

FOTO: IDA MARTENSEN

»Hvor jeg selv altid underspiller, begrænser og nedtoner og oprindelig kun opererede med tre jordfarver, nemlig sort, hvid og engelsk rød, som jeg blandede, så pusher P.S. Krøyer maleprocessen.«

Peter Martensen

og uddannelse. Jeg kan naturligvis ikke måle mig med Krøyer – selvfølgelig kan jeg ikke det – men jeg har forsøgt at leve mig ind i hans maleri. Da jeg studerede i Odense, besøgte jeg jævnligt Fyns Kunstmuseum og så deres ophængning af Krøyer, bl.a. hans berømte maleri *Italienske Markarbejdere* (fra 1880, *red.*). Det var for mig så sublimt udført med lyset, farverne og friskheden – man kan lugte den våde muld, de står og graver i – det er vidunderligt levende malet med kroppene og de spændte muskler. Intet i det maleri er overgjort eller undergjort – der er dybde i farven, kontraster og variation med andre ord alt, hvad der skal være i et godt maleri. Så jeg har tidligt kendt Krøyer som den største virtuos i dansk kunst.«

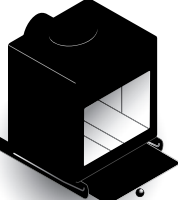
– *Hvordan grunderede Krøyer lærredet, hvordan byggede han kompositionen op, og hvordan fik han det fine farvespil frem?*

»Så vidt jeg kan se – og også har hørt – foretrak han at male på en grundet bund, der enten var dybt rød eller rødbrun, hvis ikke han malede direkte på træ, hvor den mørke træfarve trængte igennem. Det giver knald på farven lige med det samme, og det *pusher* dermed maleprocessen. Det gør jeg selv ret ofte. Han tegnede som regel sit motiv op – og brugte jo tit fotografi som inspiration, for han var jo også en flittig fotograf – og så er det min formodning, at han lavede en grisaille-tegning først. Det skulle jo ligne, og han var god til at kopiere, men vi må ikke glemme, at også kopien er en fortolkning, hvor man vælger et bestemt udsnit og toneleje. Krøyer udvikler sig hen imod en palet med en vis sødme, som er noget anstrengende, synes jeg. Det er næsten glansbilleder, der er svøbt idette gyldne lys, mens han tidligere betjente sig af en mere karsk palet, som jeg holder mere af. Lad os se på månen i dette maleri (*Sommeraften på Skagen Strand*, 1899, *red.*) hvor Marie, Krøyer og hunden står og kigger ud over havet. De er indhyldet i et gyldent månelys, men se hvordan Marie ser opgivende og deprimeret ud, mens Krøyer har stillet sig i positur som en jæger, der holder fast i sit trofæ. Ude i horisonten ser vi to skibe – og her er der ingen tvivl om, at underbevidstheden har været i sving hos Krøyer – det ene med stort, udspilet sejl, mens det andet ligger stille hen uden sejl. Det er jo de to personer i en nøddeskal. Lyset, dette gyldne lys, gennemtrænger alt. Hvor jeg selv altid underspiller, begrænser og nedtoner og oprindelig kun opererede med tre jordfarver, nemlig sort, hvid og engelsk rød, som jeg blandede, så opererer Krøyer med en såkaldt valørpalet, dvs. han bruger få farver, men i forskellige toner og nuancer. Det havde han lært i Paris, men han var også optaget af de gamle, spanske mestre, især af Velazquez og Murillo, som lagde vægt på at skildre lysvirkninger i rummet.

Men selv er jeg i dag blevet langt friere i forhold til at anvende farver og til at vælge motiver, hvor jeg arbejder mere intuitivt end tidligere. Forhen var jeg bange for at virke uden for min tid, og jeg følte, at jeg var født i det forkerte århundrede, men i dag er jeg ligeglad, for det handler om at stå så tæt på det, man føler som overhovedet muligt. Det er gået op for mig i de senere år, at det mindre handler om den ydre form, end hvad man som maler har at sige. Jeg har fundet min stemme eller min 'håndskrift' og arbejder mig hen imod et dybere eller mere spirituelt maleri, der griber mig følelsesmæssigt, et maleri der er ærligt og tilstedelevende. Krøyer var derimod et rigtigt øjemenneske, der frigjorde maleriet fra idealismen og de strenge, klassiske regler. Han gav øjeblikket en ny betydning og malede mere skitseagtigt, end man havde gjort tidligere. Hans ærinde var og blev maleriet,« slutter Peter Martensen.

Peter Martensens to portrætter kan ses på Kunstnersammenslutningen Jyllands udstilling i Århus Kunstbygning fra den 27. august til den 25. september. Bille Augusts film »Marie« får premiere i 2012.

**KUNST
HØJSKOLEN
PÅ ÆRØ**
www.kunstaeroe.dk

det mindste ildsted
Incl. moms kr. 8750

BONFILS
www.bonfilms.com